

DE ELFSTEDENTOCHT TIJDENS DE TWEEDE WERELDOORLOG

www.friesfotoarchief.nl, Koninklijke Vereniging De Friesche Elfsteden

opdracht

Jullie gaan in groepjes van drie onderzoek doen naar de Elfstedentocht in de Tweede Wereldoorlog. Daarvoor gebruiken jullie diverse digitale bronnen. Elk groepje kiest een thema en beantwoordt de daarbij horende vragen. Onder elke vraag staan een aantal links waar jullie informatie vinden over jullie thema. Voor deze opdracht hebben jullie 20 minuten de tijd. Wanneer je eerder klaar bent, kun je de slotopdracht doen. Na afloop presenteren jullie je onderzoek aan de andere groepjes.

wat weten jullie al over de elfstedentocht?

- Wanneer vond tijdens de oorlog (1940-1945) de Elfstedentocht plaats?
- Hoe vaak is de Elfstedentocht op de schaats gereden?
- Wanneer werd de laatste Elfstedentocht op de schaats gereden?
- Welke alternatieve Elfstedentochten worden er tegenwoordig georganiseerd?

<https://nl.wikipedia.org/wiki/Elfstedentocht>

<https://www.elfstedentocht.frl/de-vereniging/historie/>

<https://sport.infonu.nl/sportieve-activiteiten/165574-verschillende-elfstedentochten.html>

thema's 1 t/m 11

1. tekorten

- Tegen welke tekorten liepen de deelnemers van de Elfstedentocht aan?
- Wat voor gevolgen hadden die tekorten voor de deelnemers aan de tocht?

<https://www.dekrantvantoen.nl/vw/article.do?code=LC&date=19420119&v2=true&id=LC-19420119-4025> (bonnen en eten)

<https://www.dekrantvantoen.nl/vw/article.do?code=LC&date=19420121&v2=true&id=LC-19420121-1020> (licht)

<https://www.dekrantvantoen.nl/vw/article.do?code=LC&date=19420121&v2=true&id=LC-19420121-1024> (nogmaals logies gevraagd)

<https://www.youtube.com/watch?v=ns2t70dR-NY>

2. klimaat

- Onder welke weersomstandigheden werden de Elfstedentochten tijdens de oorlog gereden? Let op de temperatuur, ijsvorming, sneeuwval, enz.
- Wat voor gevolgen had het weer voor de deelnemers aan de tochten?
- Wat is er zo uniek aan de tochten tijdens de oorlogsjaren? Tip: klimaat

<http://elfstedenwiki.vpro.nl/page/De+helse+Elfstedentocht+van+1942>

<https://sportgeschiedenis.nl/schaatsen/22-januari-1942-drie-doden-elfstedentocht/>

https://nl.wikipedia.org/wiki/Winter_van_1941-1942

3. sport (als ontspanning)

- Beschrijf in een aantal zinnen hoe de Duitse bezetting met de (schaats)sport omging.
- Hoe was de stemming onder de deelnemers?
- Waarom is sport populair tijdens de oorlog?

<https://www.tweedewereldoorlog.nl/kennis/themas/alomvattend-karakter-conflict/dagelijks-leven/cultuur-en-sport/sport/>

<http://archieff.ntr.nl/deoorlog/page/mappen/780247/Elfstedentocht.html>

<https://www.schaatshistorie.nl/elfstedentocht/tjerk-de-haan/> (Zie de aantekeningen van Tjerk de Haan onder '7e Elfstedentocht donderdag 6 februari 1941')

<https://medium.com/@4en5mei/sport-tijdens-de-tweede-wereldoorlog-7b3db5401a00>

4. geografie

- Wat was de route tijdens de oorlog?
- Wat waren de bijzonderheden?
- Waren er verschillen tussen de routes van 1941 en 1942?
- Konden alle deelnemers aan de Elfstedentocht de route goed volgen?

<http://www.natuurijswijzer.nl/nordic-skating/elfstedentocht-1941-een-uitdaging-voor-syte/>

https://nl.wikipedia.org/wiki/Zevende_Elfstedentocht

https://nl.wikipedia.org/wiki/Achtste_Elfstedentocht (zie 'De vergissing')

5. nieuws

- Hoe werden de mensen tijdens de oorlog over de tocht geïnformeerd?
- Zoek een krantenartikel over de Elfstedentocht tijdens de oorlog. Beschrijf in een paar zinnen wat je opvalt aan dit artikel.
- In het onderstaande fragment zie je een stukje over de Elfstedentocht in een bioscoopjournaal. Waaraan kun je zien dat deze tocht tijdens de oorlog was? (tip: let op de versiering)

https://www.oorlogsbronnen.nl/zoekresultaat?n_o_m=sq&query=elfsteden&pageSize=20&op=%E2%9D%AF&form_build_id=-form-tSoTKrKJsQVZF-zc8EbgDK0W7iDZLPQwP7Ee4YXXmMI&form_id=netwerk_oorlogsbronnen_zoek

<https://www.youtube.com/watch?v=-VdapAurZak> (bioscoopjournaal over Elfstedentocht, weeknummer, 42 05, 22 januari 1942, bron: Open Beelden)

<https://www.youtube.com/watch?v=nOzcJVtp56o> (een stille film over de elfstedentocht van 1941)

6. deelnemers

- Welke groepen mensen mochten er tijdens de oorlog **niet** aan de Elfstedentocht meedoen?
- Wie hield zich niet aan dit verbod?
- Mochten er tijdens de Tweede Wereldoorlog ook vrouwen aan de Elfstedentocht meedoen? Hoe was dit geregeld?
- Er deed ook een groepje jongens van de organisatie 'Nationale Jeugdstorm' mee aan de tocht van 1942. Wat was dit voor organisatie?

<http://archieff.ntr.nl/deoorlog/page/mappen/781297/Verboden+te+sporten.html>

https://www.vpro.nl/programmas/ovt/speel~POMS_VPRO_464246~op-het-ijs-kent-men-s-lands-wijs-2-het-spoor-terug~.html (beluister het fragment vanaf 28:40 min. over de Joodse deelnemer Fred Lebatto)

https://nl.wikipedia.org/wiki/Achtste_Elfstedentocht#Vrouwen_in_de_tocht (zie 'Vrouwen in de tocht')

<https://www.trouw.nl/nieuws/antje-schaap-snelste-vrouw-in-1942~ba9547e3/>

https://nl.wikipedia.org/wiki/Nationale_Jeugdstorm

7. bijzonderheden

- Deelnemers moesten minimaal 18 jaar zijn als ze aan de Elfstedentochten wilden meedoen. Achteraf bleek dat aan de tocht van 1942 minderjarigen hadden deelgenomen. Waarom werd dit toch door de organisatie toegestaan?
- Sommige deelnemers werden 's avonds door de Duitsers opgepakt en vastgezet zonder dat ze wat misdaan hadden. Wat zou hiervoor de reden kunnen zijn geweest?

<https://proskating.nl/vijf-opmerkelijke-elfstedenfeiten/> (zie '1941/1942 oorlogsjaren')

8. oorlogstijd

- Waarom liet de Duitse bezetter de Elfstedentochten doorgaan?
- Tot 1942 stonden er berichten over ijsdiktes en beschikbaarheid voor de scheepvaart in de kranten. De bezetters verboden dit in 1942, omdat ze bang waren dat deze informatie door de vijand, zoals het Verzet en de geallieerden gebruikt werd. Hoe werd op 7 januari 1941 (voor het verbod) in de Leeuwarder Courant aangegeven dat vaarwegen voor scheepvaart gesloten waren?
- Wat waren, na de Elfstedentocht in 1942, twee nieuwe maatregelen in het wedstrijdreglement om de deelnemers beter te beschermen?

<https://www.nu.nl/278733/video/waarom-lieten-de-nazis-twee-elfstedentochten-doorgaan.html>

<https://resolver.kb.nl/resolve?urn=ddd:010379155:mpeg21:a0086>

<http://archieff.ntr.nl/deoorlog/page/mappen/780247/Elfstedentocht.html>

<https://www.delpher.nl/nl/kranten/view?coll=ddd&identificer=ddd:010316680:mpeg21:a0050>

9. vervoer en verblijf

- Naast Friezen namen ook mensen van buiten Friesland deel aan de Elfstedentochten. Zij moesten voor hun deelname veel regelen. Voor welke moeilijkheden stonden zij?
- Waarom deden er in 1941 minder deelnemers aan de tocht mee dan in 1940? Vergelijk de tochten met elkaar en geef een aantal redenen.

<https://sportgeschiedenis.nl/schaatsen/de-elfstedentocht-van-willem-augustin/>

https://nl.wikipedia.org/wiki/Zevende_Elfstedentocht

https://nl.wikipedia.org/wiki/Zesde_Elfstedentocht

10. winnaars en prijzen

- Wie waren de winnaars van de Elfstedentochten tijdens de oorlog en welke prijzen kregen zij?
- Welke records werden er gevestigd?
- Werd het Wilhelmus ook tijdens de Elfstedentochten gespeeld? Verklaar je antwoord.

<https://www.elfstedentocht.frl/de-vereniging/historie/>

<https://www.elfstedentocht.frl/de-tocht/prijzen-en-het-kruisje/>

<https://www.schaatshistorie.nl/elfstedentocht/tjerk-de-haan/>

<http://in.beeldengeluid.nl/kanaal/3978-schaatsen/4012-elfstedentocht-in-oorlogstijd>

<https://www.nrc.nl/nieuws/2009/01/30/geen-wilhelmus-bij-elfstedentocht-in-1941-11676275-a1326704>

<https://www.dekrantvantoen.nl/vw/article.do?code=LC&date=19420122&v2=true&id=LC-19420122-1003>

11. organisatie

- Welke maatregelen had de politie van tevoren voor het publiek aangekondigd? En waarom?
- Na de zware Elfstedentocht van 1942 was er veel kritiek op de organisatie. De deelnemers hadden zich van tevoren beter moeten voorbereiden. Welke voorbereidingen hadden beter gekund?
- Hoe had Sytze de Groot, de winnaar van de tocht in 1942, zich op de tocht voorbereid?

<https://www.dekrantvantoen.nl/vw/article.do?code=LC&date=19420121&v2=true&id=LC-19420121-1023>

<https://resolver.kb.nl/resolve?urn=ddd:010331028:mpeg21:a0092>

slotopdracht

Als je klaar bent met de opdracht ga je naar de website oorlogsbronnen.nl

Zoek op het trefwoord 'Elfstedentocht' naar één bron of voorwerp (mag jezelf kiezen). Beantwoord de onderstaande vragen over je bron/voorwerp:

- Beschrijf in een paar zinnen wat je bron/voorwerp over de Elfstedentocht vertelt. (vermeld ook de datum van de bron/voorwerp)
- Uit welke collectie komt je bron of voorwerp?
- Van welke organisatie is de bron of voorwerp?